Tecvit, Hz. Cebrail'in okuyuş biçimidir

İstanbul'dan bayan okuyucumuz: "Tecvidin önemi nedir? Tecvit vahiyden midir? Kur'ân-ı Kerimin tecvitli okuyuşu ile tecvitsiz okuyuşu arasında anlam farkı var mıdır? Meselâ dört elif miktarı uzatılması gereken yerlerde uzatılmadığında anlam bozulur mu?"

Tecvid, Kur'ân'ı okurken harflerin hakkını vermek, harfleri mahreç ve aslına uygun olarak okumak demektir. Tecvit kuralları, Hazret-i Cebrail'in (as) Peygamber Efendimiz'e (asm) Kur'ân'ı nazil buyurduğu –tabir caizse- şivedir. Yani Cebrail (as) Kur'ân'ı âyet âyet indirirken nasıl okumuşsa, harflerin boğazdan çıkış biçimlerini nasıl göstermişse, harfleri hangi gırtlak, hançere, boğaz ve ağız sesi ile okumuşsa, Peygamber Efendimiz'e (asm) Kur'ân'ı vahy ederken nasıl kıraat etmişse, bütün bu okuyuş ve kıraat biçimleri Tecvid kuralları olarak tesbit edilmiş ve bir araya toplanmıştır. Yani "Tecvit" adı altında öğretilen okuyuş kuralları Hazret-i Cebrail'den (as) Peygamber Efendimiz'e (asm) intikal eden en güzel okuyuş biçimlerinden ve kurallarından başka bir şey değildir.

Başka bir ifadeyle, tecvit vahiydendir. Bediüzzaman Hazretlerinin ifadesiyle; "Kur'ân'ı yeni nâzil oluyor gibi okumak ve dinlemek ve ondaki hitâbât-ı İlâhiyeyi güya geldiği ân-ı nüzulünde dinlemek ve o hitabı Resul-i Ekremden (a.s.m.) işitiyor gibi dinlemek, belki Hazret-i Cebrâil'den, belki Mütekellim-i Ezelîden dinliyor gibi bir kudsî hâlete mazhar" 1 olmak tecvitli okuyuşlarla mümkündür.

Kur'ân'ın tecvit kuralları ile nazil olduğunu yine Kur'ân'dan öğreniyoruz: "Biz onu senin kalbine iyice yerleştirmek için böyle yaptık. O'nu tertil üzere indirdik." 2 Bir diğer âyette Cenâb-ı Hak Kur'ân'ı tecvit üzere okumayı şöyle emreder: "Kur'ân'ı açık açık, tâne tâne, tertil ile oku." 3

Âyetlerde geçen tertilin ne olduğu sorulduğunda Hazret-i Ali (ra) şöyle cevap vermiştir: "Tertil, harflerin tecvidini, sıfatlarını, okuyuş biçimlerini, mahreç özelliklerini ve vakıfları bilerek okumak demektir."

Kur’ân’ı okurken anlam bozulmasına sebep olmayacak kadar tecvit bilmek ve uygulamak her Müslüman için vaciptir. Hazret-i Enes (ra) diyor ki: “Hazret-i Peygamber’in (asm) Kur’ân okuyuşu medli (uzatılacak yerlerde uzatmalı) ve tertil üzere idi (tecvitli bir okuyuştu). Besmeleyi, Bismillâh’ı, Er-Rahmân’ı, Er-Rahîm’i med ederek (uzatarak) okurdu.” 4

Her tecvit kuralı hüküm olarak aynı şiddette değildir. Sünnet olan kurallar vardır, vacip olan kurallar vardır. Tecvit ilminde iki türlü vacip vardır:

1- Yapılmadığında anlam bozulmasına sebep olan, harflerin öz yapılarını değiştirmemek için uyulması zorunlu olan vacip. Meselâ, Fatiha Sûresinde ve birçok sûrede geçen “EL-RAHMAN” kelimesini, yazıldığı biçimde okumak kelimenin öz yapısına uygun düşmez. Bu kelimeyi “ER-RAHMAN” biçiminde okumak, yani L harfini okuyuştan kaldırmak vaciptir. Hatta kıraat âlimleri L harfiyle okumanın namazı bozacağını söylemişlerdir. “EL-RAHÎM” için de aynı hüküm söz konusudur. Yani harf-i tarif dediğimiz “Elif-Lam”lı isimlerden bir kısmında Elif-Lam okunuyor, bir kısmında okunmuyor. Bunu bilmek, öğrenmek ve uygulamak vaciptir ki, bu Tecvit ilminin konusudur.

2- Yapılmadığında anlam bozulmasına sebep olmayan, fakat Kur’ân’ın okuyuş biçimini güzelleştiren vacip. Meselâ Kur’ân’ı (Tecvit literatürüne göre) ihfa, idğam ve izhar ile okumak vaciptir. Medd-i Muttasıl, yani tek kelime içindeki medleri en az 3 en çok 5 elif miktarı uzatarak okumak vaciptir. (Medd-i Munfasıl denilen iki kelime arasında yapılan medler ise caizdir.) Keza Medd-i Lazım denilen okuyuş biçimi vaciptir. (Medd-i Lin caizdir.) Medli okunan kelimelerde hiç med yapılmazsa kelime tahrif olur, yani kelime kökten bozulur. Kelime kökten bozulunca, anlam da zarar görür. Fakat med yapılmak şartıyla, uzunluğu kestirilemezse kelime kökten bozulmaz. Yani dört elif miktarı uzatılması vacip olan bir kelimeyi hiç uzatmadan okursak kelimeyi tahrif etmiş oluruz. Fakat yanlışlıkla 2 elif miktarı uzatarak okumakla kelimeyi kökten bozmuş olmayız. Dolayısıyla bu durumda anlamı da bozulmaz.

Ancak Allah hiç kimseye güç yetiremediği bir teklif yüklememiştir. Kişi, gerek dilindeki bir konuşma özründen dolayı, gerekse kendisine öğretecek bir kimse veya imkân bulamadığından dolayı tecvidi öğrenememişse Allah katında mazurdur, mesul değildir. Öğrenebildiği kadar öğrenerek, öğrenebildiklerini uygulaması kişiye yeterlidir.

Fakat elinde öğrenme ve uygulama imkânı olduğu halde sırf ihmalkârlıktan dolayı öğrenmeyen veya öğrenip unutan, ya da bildiği halde Kur’ân’ı tecvit üzere

okumayanlar mesuldür.

Dipnotlar:

1- Mektubat, s. 390.

2- Furkan Sûresi, 25/32.

3- Müzemmil Sûresi, 73/4.

4- Buhari, 6/112.